

“La guerra dels Balcans és l’excusa per a parlar de la psicologia d’un nen”

Jordi Cussà (Berga, 1961) publica a Proa la novel·la *El noi de Sarajevo*, Premi “El Lector de l’Odissea” 2009. És autor de sis novel·les més, d’unes quantes obres de teatre i del recull de narracions *Contes d’onada i de tornada*. Ha traduït, entre més, Truman Capote i John Boyne.

—Amb quin material comptàveu a l’hora de novel·lar la vida d’un adolescent de Sarajevo durant la guerra dels Balcans?

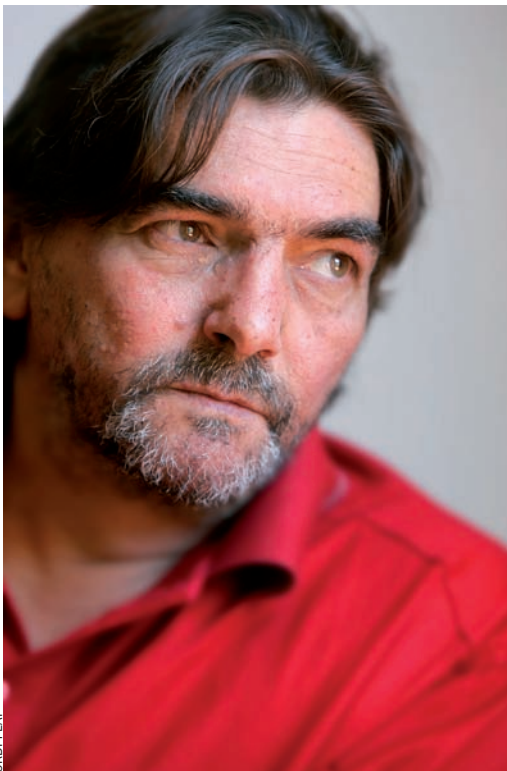
—Mentre durava el conflicte vaig escriure una obra de teatre, *Barcelona 2012*, situada en una hipotètica guerra civil espanyola, que es basava en articles que parlaven de la guerra dels Balcans. Vaig quedar esbalaït, esgarriat, d’aquella crueltat, d’aquell odi. De com una comunitat que convivia amb una certa tolerància podia arribar de sobte a aquells extrems. Més tard, arran d’*El noi de pijama de ratlles*, que havia traduït, vaig parlar amb Eugènia Broggi, l’editora d’Empúries, de la possibilitat de tractar d’una guerra des de la mirada d’un adolescent que acabés de noi soldat. Llavors vaig pensar que la idea es podia aplicar a la guerra dels Balcans, que sempre havia sentit propera. Quan va esclatar la guerra jo vivia a Nàpols i havia d’anar-me’n de viatge a Dubrovnik i vaig haver de deixar-ho.

—Boban Minic, la veu de Ràdio Sarajevo durant el setge, escriu el pròleg. Us ha ajudat a escriure la novel·la?

—Havia llegit articles seus i quan vaig tenir l’original enllestit el vaig anar a veure a l’Escala, on viu. Era conscient que a la novel·la li faltava una última fornada, un segell d’autenticitat. Gràcies a la informació que em va donar, de coses que ignorava, vaig poder corregir alguns detalls i afegir-n’hi uns altres. Parlar amb ell em va anar molt bé perquè tenia una mica de mala consciència. Temia que la gent pensés que m’havia aprofitat del conflicte per fer una novel·la, i amb ell vaig compartir el seu dolor. No havia vessat cap llàgrima pel conflicte i amb ell en vaig vessar alguna. La seva germana va morir per l’esclat de l’obús que va matar la gent que feia cua per comprar pa.

—Un exemple de detall corregit o afegit?

—Un personatge es duixava durant el setge i ho vaig haver de treure perquè em va dir que s’havien quedat sense

Jordi Cussà publica a Proa la novel·la *El noi de Sarajevo*, premi l’Odissea.

aigua corrent. També em va dir que indiqués que tapaven les finestres amb mantes gruixudes perquè els francitadors disparaven si veien una ombra.

—La família on neix l’adolescent protagonista és multiètnica. Era un cas comú?

—Sí. També ho és la família de Boban Minic, però jo la vaig pensar així abans de conèixer el seu cas. Ho faig d’aquesta manera per crear més confusió, més dubtes, en el protagonista. I per fer més clara la gratuïtat del conflicte. Al capdavant, tots eren fills de la mateixa mare. Abans del conflicte, ningú no es preocupava, sobretot a Sarajevo, de si els avis eren de Montenegro o de Belgrad.

—La descripció de la vida familiar i escolar de l’adolescent, en temps de pau, no devia necessitar cap segell d’autenticitat: és passada a la de qualsevol adolescent europeu. Aquí us hi devíeu sentir ben segur, ben còmode.

—Si. La vida d’un adolescent a Sarajevo no era gaire diferent de la de la meva joventut. A més, com ell, jo també he tingut germans i germanes més grans.

—Al final, acabat el conflicte, aquell adolescent ja és un jugador de bàsquet del Barça. Té un rampell que serà tràgic. Què vol dir aquesta reacció?

—Que ha fet un aprenentatge de l’odi que s’ha acabat acumulant al seu interior. Seria una metàfora d’allò que porta a dins. En sortir de Iugoslàvia pensa que la guerra s’ha acabat, que l’ha deixat enrere, però no és cert.

—Els detalls bèl·lics són basats ens fets reals?

—No. M’he esforçat més a mantenir la versemblança durant el setge, on podia caure en errades greus. Ara, allò que descriu són coses que es feien. No he volgut fer una crònica de la guerra, sinó parlar de l’evolució d’una família i, especialment, d’un adolescent durant la guerra. La guerra és l’excusa per a parlar de la psicologia del nen. La idea era parlar d’un conflicte en què intervinguessin persones joves, fos quin fos. Però passa que la guerra que m’ha tocat més és la dels Balcans. A tots els llibres que he publicat, tant si parlen de guerres com d’amor, és fonamental el context psicològic dels personatges.

Lluís Bonada